

Handleiding vrijstellingen scheepsafval Versie 1 januari 2023

Het Europees regelgevend kader

Deze handleiding is gebaseerd op de bepalingen van Richtlijn 2019/883/EU inzake havenontvangstvoorzieningen voor de afvalafgifte van schepen, die geïmplementeerd werden in Onderafdeling 5.2.10 van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (VLAREMA). Artikel 9 van die Richtlijn (art. 5.2.10.9 van VLAREMA) voorziet de mogelijkheid om bepaalde schepen vrij te stellen van de volgende verplichtingen:

- de aanmeldingsplicht;
- de verplichte afgifte van de scheepsafvalstoffen; en
- de betaling van de verplichte afvalbijdrage.

Een lidstaat kan een schip vrijstellen van deze drie verplichtingen, of slechts van één van deze, of een combinatie. Bijkomend kan een lidstaat het schip vrijstellen van de verplichte afgifte van één type scheepsafval, of van alle types. In Vlaanderen geldt een vrijstelling scheepsafval in principe telkens voor de drie bovenstaande verplichtingen samen, en voor alle scheepsafvalstoffen.

Om in aanmerking te kunnen komen voor een vrijstelling moet aangetoond worden dat aan de volgende voorwaarden voldaan wordt:

- het schip neemt deel aan geregeld verkeer en doet frequent en regelmatig havens aan; en
- er is een regeling getroffen om ervoor te zorgen dat het afval wordt afgegeven en de bijdragen worden betaald in een haven die op de route van het schip ligt, die;
 - i) wordt aangetoond door een ondertekende overeenkomst met een haven of een afvalbedrijf, en door afvalontvangstbewijzen;
 - ii) is gemeld aan alle havens op de route van het schip, en
 - iii) is aanvaard door de haven waar de afgifte en de betaling plaatsvinden, dat een haven in de EU of een andere haven kan zijn, waar, als vastgesteld op basis van de informatie die elektronisch in SafeSeaNet en in GISIS is gemeld, toereikende voorzieningen beschikbaar zijn; en

De vrijstelling mag bovendien geen negatieve gevolgen hebben voor de maritieme veiligheid, de gezondheid, het leven of de werkomstandigheden aan boord of het mariene milieu.

Toepassing in de Vlaamse zeehavens

In Vlaanderen kan een individueel schip voor elke aanloop in een welbepaalde Vlaamse haven een vrijstelling krijgen voor de drie bovenstaande verplichtingen, indien voldaan wordt aan de volgende vereisten:

- Varen in een **vaste dienstregeling met frequente en regelmatige aanlopen** in een welbepaalde Vlaamse zeehaven. Dit wil zeggen dat het schip een geplande/gepubliceerde dienstregeling moet hebben (lijst van ETD's en ETA's) tussen vooraf bepaalde havens, of terugkerende tochten die een herkenbare regeling vormen.
- Regelmatig betekent met hetzelfde schip herhaalde reizen uitvoeren die een vast patroon vormen tussen bepaalde havens, of een reeks reizen zonder tussenstops van en naar dezelfde haven uitvoeren. Onder frequent moet begrepen worden dat het schip de haven waarvoor de vrijstelling wordt aangevraagd en de haven waar het scheepsafval wordt afgegeven ten **minste eenmaal om de twee weken** moet aandoen.
- Het vaarschema moet voor minstens **4 maanden** gegarandeerd worden.
- De **regeling voor de afgifte van afval** moet zijn aangetoond. Dit kan door een **ondertekende overeenkomst (contract)** met een haven of een afvalbedrijf, en door afvalontvangstbewijzen, waarbij aangetoond wordt dat **voor ieder type scheepsafval** (MARPOL Annex I en V) de regeling actief is. Daarnaast moet bevestigd worden dat deze regeling:
 - gemeld is aan alle havens op de route van het schip;
 - aanvaard is door de haven waar de afgifte en de betaling plaatsvinden.

Niettegenstaande de richtlijn oplegt dat het schip in een vaste dienstregeling moet zitten en een afvalbijdrage moet betalen in een op de route van het schip liggende haven, kunnen ook bepaalde schepen die slechts één vaste haven aanlopen en niet in een vaste dienstregeling zitten (vb. offshore support schepen, baggerschepen die een project uitvoeren in de haven of maritieme toegang, schepen voor toeristische dagtrips) toch vrijgesteld worden (zie verder bij FAQ 1).

De aanvraag

Om een vrijstelling scheepsafval voor een schip in een welbepaalde Vlaamse zeehaven te krijgen, moet u uw aanvraagdossier elektronisch indienen via de specifiek daartoe voorziene webtoepassing van de OVAM: <https://services.ovam.be/scheepvaart/>

Bij elke aanvraag dienen de volgende gegevens ingegeven worden:

- Naam van het schip;
- IMO en MMSI nummer (indien niet bekend kan dit opgezocht worden via websites zoals www.equasis.org of www.marinetraffic.com);
- Vlaggenstaat (indien niet bekend kan dit opgezocht worden via websites zoals www.equasis.org of www.marinetraffic.com);
- Vlaamse haven waar de vrijstelling aangevraagd wordt (Locode);
- Of er een afvalbijdrage vermeld in artikel 5.2.10.8 van VLAREMA betaald wordt in een haven op de route van het schip (zie ook verder bij FAQ 1);
- Andere havens op de route van het schip;
- Haven waar de afvalbijdrage betaald wordt;
- De periode waarvoor de vrijstelling aangevraagd wordt: deze periode kan niet korter zijn dan vier maanden en niet langer dan vijf jaar. Bovendien kan de eerste dag van de aangevraagde periode niet terug gaan in de tijd;

- Er moet bevestigd worden dat de regeling voor de afgifte van het scheepsafval gemeld werd aan de havens op de route van het schip, en dat de regeling werd aanvaard door de haven waar de afgifte en de betaling plaatsvinden;

Daarnaast moeten bij elke aanvraag minstens de volgende documenten toegevoegd worden (de webtoepassing voorziet de mogelijkheid om meerdere documenten te uploaden):

1. Een bewijs dat het schip volgens een dienstregeling frequent en regelmatig een haven aanloopt. In Vlaanderen wordt onder “frequent en regelmatig” verstaan dat het schip minstens om de twee weken de haven aanloopt en dit gedurende minimaal vier opeenvolgende maanden. Dit bewijs kan worden geleverd door:
 - een overzicht van de dienstregeling zoals die voor het schip zal worden toegepast;
 - een verklaring van de reder of agentuur dat het schip frequent en regelmatig aanloopt met vermelding van de datum vanaf dewelke voldaan wordt aan dit criterium;
 - voor baggerschepen: een verklaring met de plaats en duurtijd van het baggerproject.
2. Een bewijs dat er een regeling werd getroffen voor de afgifte van het scheepsafval: door een contract en/of overeenkomst met een afvalinzamelaar of havenbeheerder aantonen dat er voorzien wordt in de afgifte van het scheepsafval (zowel voor MARPOL Annex I als V) in een Vlaamse of in een andere haven van de EU/EER/HELCOM. Deze bewijzen moeten geldig zijn gedurende de hele periode van de opgegeven dienstregeling.

Een verleende vrijstelling kan gelden vanaf de dag van ontvangst van de volledig bevonden aanvraag tot en met het einde van de opgegeven dienstregeling (met een maximum van vijf jaar).

Een verleende vrijstelling zal door de OVAM worden ingetrokken wanneer er door wijzigingen in de route van het schip of in de regelingen voor de afgifte van het scheepsafval niet meer voldaan wordt aan de voorwaarden.

Als de vrijstelling wordt toegekend bezorgt de OVAM de aanvrager een vrijstellingscertificaat waarmee wordt bevestigd dat het schip voldoet aan de voorwaarden voor de vrijstelling en waarin de duur van de vrijstelling is vermeld. De informatie uit dit vrijstellingscertificaat (en de eventuele opheffing ervan) wordt door de OVAM, via het Belgisch centraal beheersysteem en SafeSeaBEL, elektronisch gemeld en actueel gehouden in de Europese databank SafeSeaNet.

[Frequently Asked Questions](#)

1. Kunnen schepen die slechts één haven aanlopen (vb. baggerschepen die werken uitvoeren, sleepboten, pleziervaartuigen voor korte tochten, CTV's, enz.) vrijgesteld worden?

Dat kan. In dergelijk geval zal de agent/reder bij de aanvraag tot vrijstelling in de webtool het volgende moeten aangeven:

- bij “betaling van afvalbijdrage in een andere haven op de route van het schip” moet er “nee” aangevinkt worden;
- bijkomend bevestigen dat het om een schip gaat dat slechts één haven aanloopt.

Let wel: het schip moet wel degelijk frequent en regelmatig de haven aanlopen, en er moet een regeling zijn voor de afgifte van het scheepsafval. Dit moet dan ook in de aanvraag aangetoond worden. Bij gunstig advies door de havenbeheerder over de aanloopprequentie kan de vrijstelling worden verleend voor de duur van het project/dienstregeling. Indien die exacte duur niet kan gegeven worden (vb. voor sleepboten, zandschepen, offshore support schepen, loodsboten) wordt de vrijstelling verleend voor een termijn van maximum vijf jaar.

2. Kan een schip dat meerdere havens aanloopt in elk van de aanloophavens vrijgesteld worden?

Neen.

Schepen die tussen drie of meer havens varen kunnen wel een vrijstelling krijgen voor meer dan één haven, mits zij de verplichte afvalbijdrage betalen in ten minste één haven op de route. Hierdoor wordt vermeden dat een schip wordt vrijgesteld voor alle havens op zijn route, louter op basis van een particuliere regeling met een afvalbedrijf voor de afgifte van het afval en de betaling van de bijdrage buiten de haven (derde partij regeling). Dergelijke regelingen moeten immers worden vastgesteld onder de verantwoordelijkheid en het gezag van een haven op de route van een schip.

3. Kan de regeling voor de afgifte van scheepsafval ook in een niet-EU haven?

Dat kan. Er zijn wel twee voorwaarden:

- het mag wel degelijk een haven buiten de Europese Unie zijn, maar op basis van de informatie die elektronisch in SafeSeaNet en in GISIS is gemeld, moet vastgesteld kunnen worden dat er toereikende ontvangstvoorzieningen beschikbaar zijn; en
- de regeling voor afgifte moet aanvaard zijn door de haven waar de afgifte en de betaling plaatsvindt.

Daarbij dient wel opgemerkt worden dat er bij afgifte in bepaalde niet-EU havens¹ enige bezorgdheid kan rijzen, aangezien de inzameling en verwerking van het scheepsafval niet noodzakelijk beantwoordt aan de voorwaarden van de EU-richtlijnen. Bovendien kunnen dergelijke afgiftes soms niet naar behoren worden gecontroleerd. In het geval van twijfel zullen regelingen in niet-EU havens daarom niet aanvaard worden, en zal de aanvraag tot vrijstelling worden geweigerd.

4. Wat is de geldigheidsduur van een vrijstelling?

Een vrijstelling wordt verleend voor de periode van de opgegeven dienstregeling. Een dienstregeling bedraagt minstens 4 maanden. De maximum termijn waarvoor een vrijstelling kan verleend worden bedraagt 5 jaar.

5. Kan een verleende vrijstelling overgedragen worden naar een ander schip?

Een verleende vrijstelling kan enkel in de volgende gevallen overgedragen worden naar een ander schip:

¹ Ontvangstinstallaties in havens in het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en IJsland worden voorlopig wel gelijkgesteld met EU-havens

- als het schip uitzonderlijk een andere haven aanloopt dan de haven die bepaald is in de vastgelegde route omwille van redenen van overmacht, veiligheid, noodzakelijk technisch onderhoud of omdat het noodzakelijk is een noodhaven aan te lopen;
- als het schip tijdelijk gedurende een periode van maximaal één maand vervangen wordt door een ander vaartuig wegens een ongeval, een technisch defect of een gepland onderhoud. De verleende vrijstelling wordt gedurende die periode overgedragen aan het vervangende schip voor die route.

In beide gevallen dient dit door de agent in de OVAM-webtool aangegeven te worden. Als het oorspronkelijke schip niet binnen de periode van een maand opnieuw in dienst wordt genomen, vervalt de vrijstelling, zowel voor het oorspronkelijke als voor het vervangende schip, tenzij na goedkeuring van de OVAM.

6. Hoe wordt een verlenging van een bestaande vrijstelling aangevraagd?

Een verlenging van een bestaande vrijstelling gebeurt op dezelfde manier als een nieuwe aanvraag.

Voor bijkomende info kan u terecht bij het Team Scheepvaart van de OVAM (scheepsafval@ovam.be).